

Elektroconvulsieve therapie (ECT)

ECT is een behandeling voor patiënten met bepaalde psychiatrische aandoeningen. In deze folder leggen we u uit hoe de behandeling wordt uitgevoerd. Voor patiënten die voor ECT in aanmerking komen is ECT een waardevol, veilig en effectief onderdeel van de behandeling gaan uitmaken. De procedure wordt toegepast volgens de Landelijke Richtlijn ECT.

Diagnose

ECT wordt met name toegepast bij patiënten met een ernstige depressieve stoornis. De Nederlandse Vereniging voor Psychiatrie (NVvP) adviseert om over te gaan tot ECT, als gebleken is dat andere vormen van behandeling (medicatie, gesprekstherapieën en dergelijke) onvoldoende hebben geholpen, teveel bijwerkingen geven of om andere redenen niet kunnen worden toegepast of als het toestandbeeld te ernstig is om het effect van die behandelingen af te wachten.

Vorbereiding

Alvorens tot ECT wordt overgegaan, zult u zowel lichamelijk als psychiatrisch worden onderzocht. De onderzoeken worden verricht door een psychiater, anesthesioloog en verpleegkundige. Zij hebben allen ruime ervaring met ECT. Nadat door de psychiater besproken is dat u in aanmerking komt voor ECT en u hiermee instemt, worden verdere voorbereidingen getroffen. De anesthesioloog bekijkt of er nog aanvullend onderzoek nodig is alvorens u ECT ondergaat, bijvoorbeeld bloedonderzoek of een ECG (hartfilmpje). De anesthesioloog zal met u de omstandigheden van de narcose bespreken.

Via de anesthesioloog krijgt u uitleg over de narcose, en over het belang van een gebit zonder losse elementen. Een zwak gebit kan tijdens de behandeling beschadigd raken. Daarom is het van belang dat uw gebit in orde is. Als u een kroon, loszittende tanden en/of kiezen of tanden/kiezen met gaatjes heeft, dan is het nodig dat u voor de behandeling een bezoek brengt aan de tandarts. Ook is het goed om zowel de psychiater als de anesthesioloog op de hoogte te brengen als er gaandeweg veranderingen zijn t.a.v. uw gebit, opdat wij er in de procedure goed rekening mee kunnen houden.

Voorafgaand aan de behandeling

- U moet voor de behandeling nuchter zijn. U mag tot uiterlijk 6 uur vóór de behandeling eten en tot 2 uur voor de behandeling helder drinken: daarna moet u nuchter blijven.
- U moet alle sieraden/ piercings en dergelijke uit doen.
- U mag geen make-up dragen, met name geen dagcrème.
- De avond vóór ECT of op de ochtend van ECT moet u uw haren wassen (geen gel in het haar). De haren graag los laten hangen en dus niet in een staart of knot. - Eventuele gebitsprothesen (kunstgebit) dienen te worden verwijderd. U krijgt ter bescherming van uw gebit altijd een bitje in tijdens ECT.
- Vóór ECT wordt u gevraagd om uw blaas goed leeg te plassen.
- Soms wordt afgesproken dat u bepaalde medicatie de avond vóór ECT niet meer mag nemen. Met name bepaalde slaapmedicatie en anti-epileptica hebben een ongunstige invloed op de ECT. Uw arts bespreekt dit met u. Raadpleeg bij twijfel de arts.
- U krijgt operatiekleding aan. U mag in bed gaan liggen. Een verpleegkundige van de afdeling psychiatrie, vervoert u in dit bed naar de voorbereidingsruimte van de operatiekamer. Daar wordt alvast een infuus ingebracht.
- Soms ervaren patiënten geheugenklachten tijdens de periode waarin ze ECT ondergaan; dan is het verstandig om vooraf bijvoorbeeld codes / wachtwoorden op te schrijven of te delen met een naaste.

De behandeling

ECT vindt plaats in een behandelkamer op de operatiekamer. Hiervoor zijn vaste tijdstippen gepland. Aanwezig zijn de anesthesioloog, een anesthesie-verpleegkundige, een psychiater, vaak een psychiater-in-opleiding en een verpleegkundige van de afdeling psychiatrie. Vanwege de planning op de operatiekamer, komt het vaak voor dat u wordt behandeld door een voor u nog onbekende anesthesioloog, psychiater of arts-assistent, die altijd ervaren en bekwaam zijn of worden gesuperviseerd in het uitvoeren van ECT. Vooraf wordt een infuus geprikt, vaak in de arm/hand. Vooraf zal een aantal plakkers op uw borst en op het hoofd worden aangebracht: dit om uw lichamelijke conditie tijdens ECT goed te kunnen controleren. Om uw rechter bovenbeen wordt een band aangelegd, die tijdens de behandeling wordt opgepompt. Hierna wordt door de anesthesist via het infuus een slaapmiddel (de narcose) toegediend. Na het toedienen van dit slaapmiddel valt u binnen een minuut in slaap. Als u eenmaal slaapt, krijgt u via het infuus een spierverslappend middel toegediend. U merkt daarom helemaal niets van de behandeling. Wanneer u onder narcose bent, wordt een kortdurende (2 - 8 seconden) zorgvuldig gecontroleerde elektrische stroom gegeven, we spreken in deze folder over een 'impuls'. Hierdoor wordt een epileptische aanval (insult) opgewekt. Door de spierverslapping gaat deze niet gepaard met spiertrekkingen, behalve aan uw rechter onderbeen. De psychiater kan aan uw rechter onderbeen beoordelen of het insult goed is. Per behandeling wordt gewoonlijk maar één impuls gegeven. Alleen wanneer het insult als onvoldoende wordt beoordeeld, kan een tweede impuls noodzakelijk zijn. De duur van het insult wordt nauwkeurig gemeten en bedraagt gemiddeld 20-60 seconden. Enkele minuten na het insult komt u weer bij. De gehele procedure neemt gemiddeld 15 minuten in beslag.

Na de behandeling

Nadat u weer wakker bent geworden, wordt u naar de uitslaapkamer gebracht waar u rustig kunt bijkomen. Na ongeveer 30 minuten bent u volledig wakker en kunt u onder begeleiding van de verpleegkundige, terug naar de afdeling psychiatrie of de dagopname.

Dagklinische behandeling

In sommige situaties is het mogelijk om ECT dagklinisch te ondergaan. U bent dan niet klinisch opgenomen op de afdeling psychiatrie, maar er wordt dan met u afgesproken waar en wanneer u zich moet melden. Op de dag van een behandeling mag u na ECT niet autorijden of zelfstandig reizen; het is verstandig om te regelen dat iemand uit uw omgeving gedurende de dag en de nacht volgend op de behandeling bij u blijft en u kan helpen indien nodig.

Aantal behandelingen

Het aantal behandelingen is vooraf niet precies te voorspellen. Gemiddeld blijken 8-14 behandelingen voldoende te zijn.

Werkingsmechanisme

Er zijn natuurlijk wel ideeën over wat er bij ECT in de hersenen gebeurt, maar hoe ECT werkt, is nog niet volledig bekend. Aangenomen wordt dat bij depressies het evenwicht is verstoord van bepaalde chemische stoffen (zogenaamde neurotransmitters) die er in de hersenen voor zorgen dat signalen van de ene hersencel (neuron) op de andere worden overgebracht. Gebleken is dat met een korte impuls dit evenwicht na een aantal behandelingen hersteld kan worden, en depressieve klachten kunnen verminderen of verdwijnen.

Bijwerkingen

Sommige patiënten zijn, nadat ze weer wakker zijn geworden, een beetje in de war. Dat is niet verontrustend. Dit verschijnsel treedt vaker kort op bij patiënten die narcose hebben ondergaan of een insult hebben gehad. De meeste patiënten willen al snel weer opstaan om wat te eten of te drinken. Sommigen hebben dan last van hoofdpijn, lichte spierpijn of misselijkheid, maar dat gaat altijd snel weer over. In de discussie over ECT hebben de mogelijke geheugenstoornissen veel aandacht gekregen. Uitgebreid wetenschappelijk onderzoek heeft aangetoond dat de kans op geheugenstoornissen toeneemt naarmate het aantal behandelingen groter is. Ook is bekend dat eenzijdige behandeling tot minder en geringere stoornissen leidt dan wanneer de elektroden aan beide zijden van het hoofd worden geplaatst. De geheugenstoornissen hebben met name betrekking op gebeurtenissen die zich in de periode rond de behandeling afspelen. Dat wil zeggen dat uw herinneringen van eerder niet zullen worden beïnvloed. Tijdens de behandeling worden de geheugenproblemen zorgvuldig geobserveerd en wordt met u gekeken op welke wijze u hiermee om kunt gaan. In de meeste gevallen verdwijnen de geheugenproblemen binnen 6 weken na het stoppen van ECT. Soms houden mensen ook 6 maanden na de laatste behandeling nog geringe geheugenklachten, voornamelijk over persoonlijke gebeurtenissen.

De eerdere genoemde geheugenstoornissen hebben met name betrekking op gebeurtenissen die zich in de periode rond de behandeling afspelen; het vermogen nieuwe informatie op te nemen is dan verminderd, maar dit herstelt binnen een paar uur of binnen dagen of weken na de behandeling. Het vermogen om eerder opgeslagen informatie, zoals herinneringen van vroeger, terug te halen, kan ook verminderd zijn. Het herstel hiervan kan weken of maanden duren en soms nog langer. Er zijn sommige patiënten die aangeven geheugenklachten te houden. Heel soms ervaren mensen dat ze bepaalde herinneringen van vroeger niet meer kunnen ophalen, dit is zeer hinderlijk, maar komt gelukkig zelden voor. Deze bijwerking moet altijd worden afgewogen tegen het beoogde effect en het risico vanuit de aandoening. Of en in welke mate u geheugenklachten krijgt, hangt af van het aantal behandelingen, de wijze waarop de behandeling wordt uitgevoerd en uw gevoeligheid voor geheugenverlies. Tijdens de behandeling worden de geheugenproblemen zorgvuldig geobserveerd en wordt met u gekeken op welke wijze u hiermee om kunt gaan.

Resultaten

Uit wetenschappelijk onderzoek is overtuigend gebleken dat ECT een effectieve en veilige behandeling is van met name ernstige depressies. In een aantal gevallen blijkt ECT zelfs levensreddend te zijn. Bij meer dan de helft van de patiënten bereiken we een goed resultaat. Om dat resultaat vast te houden volgt na de ECT een nabehandeling. Deze nabehandeling bestaat vaak uit antidepressieve medicatie en verdere begeleiding zodat u uw leven weer op kunt pakken na de depressie. Soms kan een patiënt toch opnieuw depressief raken en zal weer ECT nodig zijn. Soms kan dan een onderhoudsbehandeling worden overwogen. Dan wordt, nadat met ECT weer herstel is bereikt, de ECT gedurende tenminste 6 maanden voortgezet waarbij de frequentie van de behandelingen geleidelijk wordt teruggebracht tot eenmaal per maand.

Tenslotte

Het effect van de ECT wordt om de zes behandelingen met uw hoofdbehandelaar geëvalueerd. Wanneer u vragen heeft over de behandeling, dan zijn wij gaarne bereid u verder te informeren. Een afspraak daarvoor kunt u maken met uw behandelend arts. Vaak zal ook de verpleging uw vragen kunnen beantwoorden. Als zich tijdens de behandeling bijzonderheden voordoen, raden wij u aan contact op te nemen met:

- de afdeling psychiatrie (MPU): bereikbaar op 013-2215480 (ETZ TweeSteden) of (013) 2213360 (ETZ Elisabeth);
- het secretariaat is tijdens kantooruren bereikbaar via (013) 2210350.